

Paweł Kawka

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

„SYSTEM POMOCY RODZINIE Z OSOBĄ NIEPEŁNOSPRAWNĄ W LATACH 2004-2018 W POLSCE”

Praca doktorska koncentruje się na problematyce pomocy rodzinie z osobą niepełnosprawną. Celem niniejszej rozprawy jest analiza rozwiązań prawnych służących świadczeniu pomocy i wsparciu rodziny z osobą niepełnosprawną od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej do końca 2018 r., a także ocena skuteczności przyjętych rozwiązań.

Znaczenie podjętej tematyki potwierdza powszechność i stałość zjawiska niepełnosprawności. Pomimo tego, że osoby te stanowią istotny odsetek ludności Polski, są one bardzo ograniczone w zakresie korzystania ze swoich praw. Wykluczenie społeczne i zawodowe takich osób prowadzi do marnotrawienia potencjału w nich skumulowanego. Jednocześnie sytuacji tych osób nie można rozpatrywać pomijając rolę rodziny osoby niepełnosprawnej.

Niepełnosprawność należy analizować uwzględniając sytuację bytową w jakiej znajdują się rodziny osób niepełnosprawnych, gdyż to wspólnota rodzinna jest niewątpliwie i fundamentalnym źródłem wzajemnej pomocy oraz wsparcia, prymarnym, najistotniejszym i przeważnie stabilnym środowiskiem rozwoju. Dlatego też działania państwa podejmowane na rzecz takich rodzin powinny być wielopłaszczyznowe, komplementarne i zróżnicowane. Rodziny osób niepełnosprawnych są często jedynym łącznikiem między swoim podopiecznym a środowiskiem zewnętrznym. Opieka nad osobą niepełnosprawną łączy się niewątpliwie ze wzrostem kosztów życia i opieki nad tą osobą, co przyczynia się często do wykluczenia tych osób ze społeczeństwa.

Pomimo tego, że system pomocy rodzinie z osobą niepełnosprawną przewiduje liczne formy wspomagania tych podmiotów, jak choćby świadczenia pieniężne, świadczenia niepieniężne, wsparcie udzielane w ramach systemu ochrony zdrowia, świadczenia otrzymywane w procesie kształcenia, a nawet wsparcie na rynku pracy, to coraz bardziej widocznym problemem są jego przeregulowanie i nadmierna biurokratyzacja, co znacząco oddziałuje na efektywność podejmowanych działań. Rozwiązaniem analizowanego problemu jest skoordynowana polityka podatkowa państwa, uwzględniająca wykorzystanie bezpośrednich transferów pieniężnych lub ujemnego podatku dochodowego. Korzystna byłaby w tym zakresie intensyfikacja współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami trzeciego sektora, w drodze zwiększenia częstotliwości korzystania z pomocy pośredniej realizowanej przez społeczności lokalne w formie wolontariatów.

Literatura przedmiotu odnosząca się do pomocy rodzinie z osobą niepełnosprawną w Polsce odznacza się absencją całościowego podejścia do tej problematyki. W piśmiennictwie dostrzegalny jest brak wielopłaszczyznowych i interdyscyplinarnych analiz, porównujących świadczenia dostępne w ramach systemu zabezpieczenia społecznego. Można odnotować przy tym dużą liczbę publikacji, które ujmują wskazane zagadnienie w ujęciu częściowym, skupiając się głównie na osobie niepełnosprawnej, a nie jej rodzinie. Dotychczasowe analizy nie uwzględniają intensywnych przemian zachodzących w ostatnich latach w zakresie polityki społecznej Polski.

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, podzielonych na szczegółowe podrozdziały i zakończenia, jak też bibliografii.

W pierwszym rozdziale omówiono podstawy prawne funkcjonowania polskiego modelu polityki społecznej w odniesieniu do rodziny z osobą niepełnosprawną w tym takie kwestie jak: wpływ Europejskiego Modelu Społecznego na realizację polityki społecznej w Polsce oraz analiza strukturalna polskiego modelu społecznego. Zdefiniowano pojęcie niepełnosprawności i osoby niepełnosprawnej oraz ukazano system orzekania o niepełnosprawności.

W rozdziale drugim wskazano podmioty odpowiedzialne za wsparcie rodziny z osobą niepełnosprawną. Sprecyzowano też krąg podmiotów uprawnionych do świadczeń pomocowych.

W trzecim rozdziale przedstawiono rodzaje świadczeń pomocowych należnych rodzinie z osobą niepełnosprawną w ramach aktywizacji społecznej. Dodatkowo, rozdział ten zawiera analizę zakresu zadań pomocy społecznej.

W ostatnim, czwartym rozdziale, poddano analizie przyczyny niewydolności rozwiązań praktycznych skierowanych na poprawę losu osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Rozdział bada także problem przeregulowania systemu polityki społecznej państwa. Przedstawiono ponadto narzędzia służące przeciwdziałaniu nadmiernemu regulowaniu i biurokratyzacji systemu zabezpieczenia społecznego.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, pomoc społeczna, opieka, rodzina, dochód